

УДК 94(72):330.3+330.5+332.05

Сакаль Я. В.,
аспірант кафедри регіональних систем
та європейської інтеграції, Дипломатична
академія України при МЗС України
(Україна, Київ), yaroslav.sakal@mfa.gov.ua

ТРАЕКТОРІЯ УСПІХІВ І НЕВДАЧ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ МЕКСИКИ 1950–1980-Х РОКІВ

Досліджуються особливості соціально-економічного розвитку Мексики у 1950–1980-х рр. Розкривається роль політики одержавлення у формування боргової кризи 1980-х рр. та різкого падіння рівня життя населення країни. Зроблено висновок, що 1990-ті рр. стали поворотним пунктом у соціально-економічному розвитку Мексики. Розкриваються головні чинники різкого переходу країни від протекціоністської моделі розвитку до моделі відкритої ринкової економіки. Дослідник застосував такі методи історичного дослідження, як історико-порівняльний, історико-типологічний та історико-системний.

Ключові слова: Мексика, соціально-економічний розвиток, «імпортозамінююча індустріалізація», боргова криза.

Україна, що в складних зовнішньо– і внутрішньополітичних умовах здійснює трансформацію власної економіки в напрямку неоліберальної моделі і претендує на тісну інтеграцію в побудовану переважно на ній світову економіку, потребує уважного вивчення в цій царині досвіду інших країн. Однією з таких країн є Мексика, котра впродовж десятиліть успішно реалізувала модифіковану кейнсіанську модель державного регулювання економіки, мала значні доходи від експорту нафти, але таки потрапила в економічну безвихідь і отримала новий поштовх у своєму розвитку, лише змінивши економічну модель і включившись у міжнародні інтеграційні процеси.

Однак у вітчизняній історіографії проблеми успіхів і поразок розвитку частково одержавленої економіки Мексики у другій половині ХХ ст. досліджені слабо. Вчені здебільшого звертають увагу на результати участі Мексики в інтеграційних об'єднаннях, зокрема NAFTA (Н. М. Весела, О. Ткач, Т. Є. Богданова, О. В. Бородієнко, А. Габарта), боргову кризу початку 1990-х рр. (Ю. В. Щедрін, А. О. Мельник). Або ж досить побіжно торкаються проблем Мексики в загальному контексті розвитку країн Латинської Америки (В. П. Газін, А. С. Булатов). Однак формування мексиканської моделі розвитку у 1950–1980-х рр., яка багато в чому визначила подальший шлях як самої країни, так і багатьох країн Латинської Америки, залишається поза увагою українських фахівців.

Водночас у зарубіжній історіографії економічний розвиток Мексики досліджувався досить ґрунтовно (С. Баздрешь, С. Леві, М. Брід, Ж. Рос, В. Корнеліус, Ж. Неатх, Т. М. Кеное, Ф. Меза, І. К. Шеремета, Є. Г. Комкова та ін.). Але й у ній часові обмеження успішності цієї мексиканської моделі проаналізовані недостатньо, а увага більше зосереджена на успіхах уже наступної моделі. Зокрема, Хуан Карлос Морено Брід зазначає, що для правильного розуміння сильних і слабких сторін сучасної мексиканської економіки потрібно мати на увазі, що її структура значною мірою сформувалася в результаті інтенсивного процесу реформ, що розгорнулися з середини 80-х рр. ХХ ст. під впливом світової боргової кризи, процесу, який поклав початок відходу від традиційної моделі розвитку, заснованої на політиці імпортозаміщення і втручання держави в економіку. Метою цих реформ було перетворення експорту та іноземних інвестицій у дивигон економіки. Ці перетворення зробили мексиканську економіку середньо розвинутою, однією з найбільш

відкритих у світі в плані торгівлі та іноземних інвестицій з обмеженим втручанням держави в економічну сферу [2, с. 38].

Тому в цій статті спробуємо висвітлити суперечливі сторони економічного розвитку Мексики у 1950–1980-х років, що врешті-решт зумовили кардинальну зміну курсу країни наприкінці ХХ ст. У сучасній історичній науці загальноприйнятою є думка, що економічному розвитку Мексики до початку останньої декади минулого століття притаманна значна роль і питома вага державного сектора. Тенденція втручання держави в економіку розпочалась ще з Мексиканської революції 1910–1917 рр., різко посилювалась у 1930-ті роки і продовжилась після Другої світової війни. Уряд Мігеля Алемана Вальдеса (1946–1952 рр.), як і раніше уряд президента Ласаро Карденаса (1934–1940 рр.), будовав свою політику на засадах економічного націоналізму. Головним вектором здійснення економічної політики було проведення «імпортозамінюючої індустріалізації», викликане недостатнім надходженням у Мексику промислових товарів у період війни та перші повоєнні роки. Акцент на індустріалізації спонукав до нових державних інвестицій в інфраструктуру, зокрема у залізничні дороги, зв'язок і енергетику, а також в сільське господарство. За президентства Алемана Вальдеса великі суми (близько 22% бюджету країни) були інвестовані в іригацію та дороги [6, с. 12].

Загалом 1950–1960-ті роки в історії Мексики оцінюються більшістю дослідників як період «стабілізаційного розвитку». Цю тезу підтверджує курс, що його проводили мексиканські уряди при президентах Мігелі Алемані Вальдесі (1946–1952 рр.), Адольфо Руїсі Коргінесі (1952–1958 рр.), Адольфо Лопесі Матеосі (1958–1964 рр.) та Густаво Діасі Ордасі (1964–1970 рр.). У цей період країна демонструвала високі темпи економічного зростання (від 6 до 7% на рік) і низький рівень інфляції, що не перевищувала 3% на рік і досягала жорстким контролем над державними фінансами. Прагнувши залучити іноземний капітал, Мексика встановила одну з найнижчих у світі ставок оподаткування [3, с. 540]. Після м'якого падіння реальної заробітної плати в середині 50-х років, в 60-ті вона зростала в середньому на 6,6% [1, с. 238]. Збільшення реального доходу на душу населення було позитивним і стійким.

Уряд зберіг і розширив політику створення нових державних компаній шляхом субсидіювання, надання податкових пільг та підтримки Національного банку Мексики, одного з найбільших державних банків, що інвестував його проекти. Широкого розмаху набула націоналізація низки важливих галузей, що в науковій літературі отримала назву «мексиканізації» [6, с. 14]. Зокрема у 1960 р. була націоналізована електроенергетична галузь.

До 1958 р. Мексика вийшла на перше місце в Латинській Америці за загальним обсягом промислової продукції. Уряд сприяв розвитку промисловості споживчих товарів, спрямованих на внутрішні ринки, шляхом введення високих захисних тарифів та інших бар'єрів на шляху імпорту, що свідчить про жорстку протекціоністську політику. Частка імпорту, що підлягав ліцензуванню, зросла з 28% в 1956 р. до 60% протягом 1960-х рр. і до приблизно 70% в 1970-ті рр. На промисловість припадало 22% від загального обсягу виробництва в 1950 р., 24% в

1960 р. і 29% у 1970 р. Частка промисловості у валовому внутрішньому продукті перевищила частку сільського господарства: Мексика поступово перетворилась на індустріально-аграрну країну [7, с. 9]. Це дозволило багатьом дослідникам говорити про «мексиканське економічне диво».

Роль державного сектора особливо зросла в період президентства Луїса Ечевєррїї (1970–1976 рр.). У ці роки інвестиції в державний сектор в 1,5 рази перевищили капіталовкладення за три попередні десятиліття, а число держпідприємств зросло з 84 до 795. Розростання масштабів державного втручання в економіку продовжилось і під час нафтового буму в кінці 1970-х і початку 1980-х рр. (за президентства Хосе Лопеса Портільйо). У 1982 р. число держпідприємств досягло 1155 а їх частка в промисловому виробництві перевищила 38%. Особливо сильні позиції держсектор займав в нафтовій і нафтохімічній промисловості, електроенергетиці, чорній металургії, машинобудуванні, виробництві добрив [8, с. 28].

Мексиканська держава взяла на себе виконання ключових завдань щодо розвитку і регулювання національної економіки. Це сприяло розширенню і модернізації промислового та сільськогосподарського потенціалу, підвищенню питомої ваги обробної промисловості, стимулювало зростання капіталомістких виробництв і зміцнення науково-технічної бази.

Але активне втручання держави в економіку мало і свої негативні наслідки. Розширення держсектора нерідко відбувалося за рахунок придбання або створення низькорентабельних і неконкурентоспроможних підприємств. Для їх підтримки спрямовувалися значні внутрішні ресурси та зовнішні кредити, частка яких невпинно зростала. Дефіцит фінансування для урядових програм покривався за допомогою внутрішнього кредиту від «Банко де Мехіко» і запозичень з-за кордону, що призвело до небезпечного збільшення мексиканського зовнішнього боргу. Загалом, протягом 1970-х рр. економічний розвиток Мексики відбувався вкрай нерівномірно. М. П. Еккерт, Р. Г. Рамос, М. М. Райт, вводять наступну періодизацію економічного розвитку Мексики в 1970–1976 рр.: 1971–1973 рр. характеризуються жорсткою економією та зростанням інфляції; 1974–1975 рр. є періодом міжнародної кризи і погіршення ситуації в країні, а 1976 р. вважається роком девальвації і обвалу національної валюти [5]. Карлос Баздреш і Сантьяго Леві називають 1970–1982 рр. періодом розквіту популізму в країні [1, с. 241], маючи на увазі політику уряду в соціальній сфері, яка загострила соціально-економічну ситуацію і штовхнула Мексику в глибоку кризу.

Хоча мексиканська економіка в 1970-ті роки ще зберігала швидкі темпи зростання – ВВП збільшувався більш ніж на 6% щорічно за адміністрації президента Луїса Ечевєррїї (1970–76 рр.), і до 6% протягом президентства його наступника, Хосе Лопеса Портільйо (1976–82 рр.) – країна пережила гострі кризи в 1976 р. та в 1982 р. Це стало наслідком фіскальної безгосподарності, різкого погіршення інвестиційного клімату та значної залежності від експорту нафти, що унаочнило масштаби та наслідки втручання держави в економіку країни. На наш погляд, макроекономічна політика 1970-х р. зробила економіку Мексики вкрай уразливою до зовнішніх умов.

Загалом у часи президентства Луїса Ечевєррїї зросли дефіцит бюджету та інфляція, які покривалися за рахунок зростання зовнішнього боргу країни, який в 1970–1976 рр. збільшився в 2,5 рази (з \$12,1 млрд. до \$30,5 млрд.) [4, с. 19–20]. Це змусило нового президента країни Лопеса Портільйо восени 1976 р. вперше за 22 роки девальвувати песо на 45%. Лопес Портільйо намагався не допустити погіршення ситуації і знизити боргову залежність країни.

Однак саме в цей час у Мексику полилися значні кошти від експорту нафти в умовах швидкого зростання світових цін на нафту після світової енергетичної кризи 1973 р. Відкриття великих родовищ нафти сприяли збільшенню її видобутку до 806 тис. барелів на день. До 1985 р. Мексика видобувала 2912 тис. барелів нафти на день, поступаючись обсягом видобутку лише СРСР, США та Саудівській Аравії [4, с. 21].

Не дивно, що в мексиканських правлячих колах взяли гору ейфорійні настрої. У розрахунку на широкий приплив у країну нафтодоларів і, здавалося, невичерпного зовнішнього фінансування, уряд поставив за мету забезпечити радикальне підвищення основних макроекономічних показників і суттєво підняти рівень життя населення, для чого розроблялися різні амбітні проекти під зовнішні запозичення. Зокрема, було продовжено активне інвестування проектів у сфері інфраструктури, державної охорони здоров'я і освіти. Вперше в історії країни був повністю задоволений попит на освіту у початковій школі. Частка населення, що отримала доступ до медичних послуг, досягла 85% (у порівнянні з 60% в 1976 р.) [6, с. 15].

Досягнення поставлених цілей відбувалося за рахунок «накачування» ресурсів в економіку без будь-яких серйозних структурних і інституційних змін, що враховували б як внутрішню еволюцію мексиканського суспільства, так і глобальні трансформації, що відбувалися в світі. Це зберегло негнучку і недостатньо пристосовану до мінливих зовнішніх умов модель економічного розвитку, яка не могла адекватно відповісти на нові виклики глобалізації. Низка фахівців, зокрема радянських та російських, для характеристики цієї моделі використовує термін «державний капіталізм».

За рахунок доходів від експорту нафти уряд Мексики розраховував покрити зростаючий дефіцит бюджету. Він почав реалізацію програми державних інвестицій, спрямованих на розширення нафтової промисловості. Водночас цей уряд виявився нездатним упоратися ні з наростаючими вимогами з боку коаліцій, що брали участь у розподілі прибутків, ні зі збільшенням обсягів зовнішнього боргу. З 1981 р. у Мексиці почався відтік капіталу: у 1982 р. – 15,1%, у 1983 р. – 22,1%, посилившись після різкого зниження цін на нафту (за рік вони впали вдвічі). Це спричинило нову девальвацію песо (на 57%) [1, с. 243].

Ще одним фактором, що призвів до погіршення фінансової ситуації в Мексиці, стало збільшення на світовому фінансовому ринку в 1981 р. процентних ставок на запозичення, в результаті чого сума виплат Мексики помітно зросла. Потрібно взяти до уваги і сповільнення темпів зростання ВВП у Мексиці в роки, що передували девальвації песо.

Напередодні призначених на липень 1982 р. нових президентських виборів уряд замість того, щоб жорстко економити бюджетні кошти, навпаки, підняв зарплати,

що спричинило черговий виток інфляції. У результаті новий президент Мігель де ла Мадрид, щоб стабілізувати ситуацію, змушений був піти на націоналізацію банків, проведення ще однієї девальвації, загальний масштаб якої протягом 1982 р. перевищив 100%, і оголосити про призупинення виплат по зовнішньому боргу країни (на той момент платежі перевищували 35% від її валового національного продукту) [6, с. 16].

Боргова криза в Мексиці заклала ланцюгову реакцію неплатежів зовнішніх боргів і в інших латиноамериканських державах, що стали на «мексиканський шлях» нарощування зовнішньої заборгованості. В регіоні склалася спрвжня боргова криза, що стала для Латинської Америки своєрідною візитівкою «втраченого десятиліття» 1980–х рр.

Боргова криза 1982 р. розвивалася в надзвичайно несприятливих для Мексики зовнішніх макроекономічних умовах, зокрема зниження реальних цін на нафту, яка була на той час головною статтею експорту та припливу валюти в країну.

Для Мексики наслідки боргової кризи були дуже важкими і мали високу соціальну ціну: зупинилося господарське зростання, прийшли в розлад державні фінанси, різко зросла інфляція, суттєво зменшилися реальні доходи більшості населення, похитнулася традиційна політична стабільність. Форсований «розвиток в кредит» обернувся для країни серйозними соціально–економічними витратами і проблемами. Постало питання про зміну парадигми розвитку та проведення глибоких структурних перетворень.

Складна місія виведення Мексики з фінансово–боргової пастки лягла на плечі одного з лідерів правлячої Інституційно–революційної партії Мігеля де ла Мадрида, який обіймав пост президента в 1983–1988 рр. Його адміністрація прийняла «Програму негайного перепризначення економіки», у рамках якої новому уряду Мексики довелося вирішувати три головні завдання: збереження і зміцнення демократичного ладу; подолання фінансово–економічної кризи та відновлення господарського зростання.

Уряд М. де ла Мадрида вжив заходів щодо валютно–фінансової стабілізації, приборкання інфляції, забезпечення зовнішньої платоспроможності, скоротив державні витрати та змінив податки, що призвело до збільшення надходжень в бюджет країни. Було зменшено державні інвестиції та субсидії, податки на приватний бізнес (з метою його фінансового оздоровлення), витрати на соціальні потреби і будівництво об'єктів інфраструктури, обмежено імпорт та зростання заробітної плати. Одночасно були підняті ціни на бензин, електроенергію, транспорт і послуги зв'язку, а також зроблені кроки до лібералізації режиму іноземних інвестицій. Всі ці та деякі інші рішення монетарного характеру здійснювалися відповідно до рекомендацій МВФ, з яким мексиканська влада підписали спеціальну угоду.

Однак вжиті заходи дали короточасний результат, оскільки не усунули глибинні причини кризи і не ослабили критичну залежність мексиканської економіки від впливу зовнішніх факторів. З огляду на обставини, М. де ла Мадрид висунув завдання проведення радикальних структурних реформ. Ключовим елементом нового курсу стала реорганізація державного сектора. Одна частина підприємств була приватизована, інша –

закрита. У 1982 р. налічувалося 1155 компаній, що належать уряду. До 1988 р. їх кількість скоротилася до 618 [5]. Також розпочалась приватизація банківського сектору.

Важливо наголосити, що цей крок був політично і психологічно непростим, так як вимагав перелому в свідомості мексиканського суспільства, в якому десятиліттями панувало уявлення про держсектор як про локомотив розвитку всієї національної економіки.

Переговори зі США та приватними кредиторами про реструктуризацію зовнішнього боргу тривали кілька років, протягом яких уряд де ла Мадрида за підтримки Міжнародного валютного фонду безуспішно намагався досягти фінансової стабілізації. Коли ж, нарешті, у 1985 р. після ще однієї девальвації, зовнішній борг Мексики було реструктуризовано, а Мексика підписала з МВФ ще одну угоду, «Standby», і уряд запустив програму економічних реформ, новий спад світових цін на нафту поховав усі надії: до кінця 1987 р. напередодні нових президентських виборів, інфляція в країні перевищила 159% [6, с. 16]. У 1986 р. зовнішній борг Мексики досяг 78% від ВВП [4, с. 545].

Уряд, усвідомивши необхідність проведення нових реформ, приступив до усунення протекціоністських бар'єрів і боротьби з інфляцією. У 1986 р. Мексика приєдналася до ГАТТ. Проте, 80–ті роки увійшли в історію Мексики як «Втрачене десятиліття».

У грудні 1988 р. новим президентом країни став Карлос Салінас. Беручи на себе повноваження глави держави, К. Салінас позитивно оцінив зусилля свого попередника щодо виведення країни з кризи і наголосив на необхідності «модернізації мексиканської економіки, щоб не опинитися на узбіччі світового розвитку». Його прихильність до ідей неолібералізму, зокрема відкритої ринкової економіки, відобразилась на характері економічного курсу країни. Був оголошений новий план розвитку під назвою «Пакт для економічної стабільності і зростання», який закладав 6% зростання ВВП. Досягти стійкого економічного зростання уряд планував шляхом заохочення приватних інвестицій за рахунок роздержавлення державних підприємств і дерегулювання економіки. Результатом нових реформ стали істотні зміни соціально–економічного розвитку країни, що мало серйозні і довготривалі політичні наслідки [8, с. 29–30].

Маємо констатувати, що основою неоліберального курсу Мексики (як і низки інших латиноамериканських країн) у 90–ті роки стала подальша приватизація державної власності. У 1990–1992 рр. в Мексиці в приватні руки перейшли державні активи вартістю понад \$22 млрд., або більше половини приватизованої за цей час у всій Латинській Америці власності [9, с. 49]. Підкреслимо, що в процесі приватизації активну роль відіграли іноземні (головним чином американські) компанії, які помітно розширили свою присутність на ключових мексиканських ринках.

Грунтовній реорганізації піддалася кредитно–грошова система. У 1991–1992 рр. в приватні руки перейшли всі 18 найбільших комерційних банків, що раніше перебували в повній або мажоритарній власності держави. У 1993 р. був реформований центральний «Банко де Мехіко», який отримав статус автономного установи і формально не підпорядковувався уряду в питаннях надання фінансування; відбулась лібералізація торгівлі.

Також президент анонсував підписання з США угоди про вільну торгівлю, що збільшило приплив капіталу в країну. У 1991 р. економіка Мексики оговталась від кризи і вступила в нову фазу стійкого розвитку.

Політика ринкових перетворень нового президента стала кульмінаційною фазою неоліберальних реформ в Мексиці. Саме на цей період припадає пік роздержавлення і приватизації.

Таким чином, 1990–ті рр. стали поворотним пунктом у соціально–економічному розвитку Мексики. Вони ознаменувались різким переходом від однієї парадигми розвитку (державного протекціонізму) до іншої, кардинально протилежної – моделі відкритої ринкової економіки. Це сприяло розширенню участі Мексики в регіональній економічній інтеграції.

Список використаних джерел

1. Bazdresch C., Levy S. Populism and Economic Policy in Mexico, 1970–1982 / The Macroeconomics of Populism in Latin America. Ed. Carlos Bazdresch, Santiago Levy. – University of Chicago Press. – January 1991. – P.216–267.
2. Brid M., Ros J. Mexico's Market Reforms in Historical Perspective / M. Brid, J. Ros // CEPAL Review. – 2004. – №84. – P.35–56 [Електронний ресурс] / CEPAL. – Режим доступу: <http://repositorio.cepal.org/handle/11362/11046>.
3. Cornelius W. Politics in Mexico // Comparative Politics Today: A World View / G. A. Almond, G. B. Powell (eds.). – New York: Harper Collins College Publishers. – 1996. – Sixth edition. – P.512–560.
4. Heath J. Mexico and the Sexenio Curse: Presidential Successions and Economic Crises in Modern Mexico / J. Heath. – Washington, DC: Center for Strategic and International Studies, 1999. – 107 p.
5. Heckert M. P., Ramos R. G., Wright M. M. A Multi–Country Evaluation of Trade Imbalances Mexico [Електронний ресурс] / The International Economics Study Center. – Режим доступу: <http://internationalecon.com/tradeimbalance/mexico.PDF>
6. Kehoe T. J., Meza F. Catch-up Growth Followed by Stagnation: Mexico, 1950–2010 / Federal Reserve Bank of Minneapolis Research Department. Working Paper 693. Revised November 2012. – 45 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minneapolisfed.org/research/wp/wp693.pdf>.
7. Ros J. Mexico's Trade and industrialization experience since 1960: a reconsideration of past policies and assessment of current reforms / Kellogg Institute. – Working Paper №186, January 1993. – 43 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www3.nd.edu/~kellogg/publications/workingpapers/WPS/186.pdf>
8. Боровков А. Н., Шереметьев И. К. Мексика на новом повороте экономического и политического развития / А. Н. Боровков, И. К. Шереметьев. – М.: ИЛА РАН, 1999. – 284 с. // Borovkov A. N., Sheremetiev I. K. Meksika na novom povorote ekonomicheskogo i politicheskogo rasvitiya / A. N. Borovkov, I. K. Sheremetiev. – М.: ИЛА: РАН, 1999. – 284 с.
9. Шереметьев И. К. Мексика: «восходящий гигант» в стратегическом «капкане» блока НАФТА / И. К. Шереметьев // Латинская Америка. – 2010. – №5. – С.46–56. // Sheremetiev I. K. Meksika: «voshodiachij gigant» v strategicheskom «kapkane» bloka NAFTA / I. K. Sheremetiev // Latinskaya Amerika. – 2010. – №5. – С.46–56.

Sakal Ya. V., graduate student of the department of regional systems and European Integration, Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (Ukraine, Kyiv), yaroslav.sakal@mfa.gov.ua

The trajectory of the successes and failures in the economic development of Mexico's 1950–1980

The features of the socio-economic development of Mexico in 1950–1980's are investigated. The role of development of state sector in the formation of the debt crisis of the 1980s and a sharp decline in living standards of the population. The conclusion that the 1990s became a turning point in the socio-economic development of Mexico is made. Main factors of the sharp transition of the country from protectionist development model to the model of an open market economy are analyzed. The researcher used the following methods of historical research: historical – comparative, historical – typological, historical – systematic.

Keywords: Mexico, socio-economic development, «import substitution industrialization», debt crisis.

* * *

УДК 327(72+73)

Столяр О. П.,
аспірантка кафедри міжнародних відносин
і зовнішньої політики, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), olesya.p.st@gmail.com

БОРЬБА ІЗ НАРКОТОРГІВЛЕЮ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ МЕКСИКОЮ ТА США У БЕЗПЕКОВІЙ СФЕРІ

Метою даної статті виступає з'ясування особливостей співробітництва між США та Мексикою в сфері протидії незаконного обігу наркотичних засобів. В даному дослідженні автор спирається на системний підхід, розглядаючи мексикано–американські відносини як цілісну систему, а також використовує дескриптивний аналіз, метод порівняння та причинно–наслідковий аналіз.

У статті окреслено ключові аспекти співпраці між США та Мексикою в безпековій сфері та доведено, що основним напрямком двосторонньої взаємодії виступає протидія наркоторгівлі. В цьому контексті детально розглянуто Ініціативу Меріда: розподіл взаємних зобов'язань, напрямки та пріоритети співпраці.

З'ясовано, що початковий акцент на «силовому» вирішенні проблеми наркоторгівлі виявився малоєфективним, що обумовило зміну стратегічних орієнтирів Ініціативи. На сучасному етапі Мексика та США зосереджені на вирішенні соціальних проблем та удосконаленні інституційного середовища, зокрема, здійснення правосуддя, посилення верховенства закону, подолання корупції, ресурсного та методичного забезпечення збройних сил і правоохоронних органів Мексики.

Ключові слова: США, Мексика, безпека, співробітництво, Ініціатива Меріда, наркоторгівля, організована злочинність.

Торгівля наркотиками є одним із ключових викликів для внутрішньої безпеки обох держав. Мексика протягом десятиріч залишається найбільшим виробником та постачальником різноманітних наркотичних засобів (кокаїну, героїну, марихуани, метамфетаміну тощо) до США. За повідомленнями Міністерства юстиції США нині набуває масштабів нова загроза – вихідці з Мексики створюють нарковиробництва вже на американській території [1]. Ситуація ускладнюється й тим, що злочинна діяльність не обмежується збутом наркотиків – картелі займаються також викраденням і торгівлею людьми, вимаганням, відмиванням грошей, незаконним видобутком нафти. Обсяги злочинної діяльності дозволяють говорити про формування транснаціональних злочинних організацій, котрі мають своє «лобі» у владних та правоохоронних структурах обох держав через корумпованих чиновників.

Досвід міжнародного співробітництва у сфері протидії транскордонним загрозам, зокрема боротьба з наркоторгівлею та організованою злочинністю, представляє собою практичну та наукову цінність, чим зумовлена актуальність дослідження даної теми.

Питання транскордонних викликів останнім часом привертають все більше уваги як закордонних, так і українських дослідників. Екологічні та санітарні ризики, нелегальна міграція, контрабанда, організована транснаціональна злочинність, незаконна торгівля зброєю тощо широко висвітлені в науковій літературі. Значна кількість публікацій присвячена темі двосторонньої взаємодії між Мексикою та США у сфері протидії наркоторгівлі. Серед закордонних авторів в цьому плані можна назвати В. С. Чу [2], Р. Д. Дауні [3], К. Дозієра [4], К. Хейнл [5], К. Монтемайора [6], Л. Н. Сакко [7], Дж. Торреса [8], Дж. Майкаелза [9], В. Р. Браунфілда [10]. Особливо варто відзначити роботу К. Р. Силке та К. Фінклі «Співробітництво між США та Мексикою у безпековій сфері: Ініціатива Меріда і не тільки» [11], в якій детально розглядається взаємодія цих країн в межах